

Fantástica Circo! – sosiaalista sirkusta Perussa

Missäs se Peru onkaan?

Peru on nelisen kertaa Suomen kokoinen maa Etelä-Amerikassa. Maastoltaan se on käsittämättömän monimuotoinen. Tyynen valtameren rannikko on kuivaa kivistä aavikkoa. Autiomaan toisella reunalla kohoaa Andien vuoristo, jonka korkeimmat huiput ovat yli 6000 metrissä. Asutusta on noin viiden kilometrin korkeudelle asti. Vaikka Peru on melkein päiväntasaajalla, on vuoristossa todella kylmää. Lunta ja rakeita sataa kuin Suomessa konsanaan. Korkealla on myös kuuluisa Titikaka-järvi. Mantereen puolella vuoriston rinteet laskeutuvat sumumetsinä Amazonasiin. Alempana varsinaisessa sademetsässä pienemmät joet yhtyvät suureksi Amazon-virraksi. Siellä tiet vähitellen loppuvat ja kulkijan on siirryttävä vesireiteille.

Asukkaita Perussa on melkein 30 miljoonaa, eli yli viisi kertaa enemmän kuin Suomessa. Pääkaupungissa Limassa asuu noin kahdeksan miljoonaa ihmistä – melkein kuin kaksi Suomea. Viralliset kielet ovat valloittajien espanja ja intiaanien ketsua ja aymara. Maassa on ollut mielenkiintoisia kulttuureita aikojen alusta asti. Suomalaisille tutuin lienee Inka-valtakunta, joka hallitsi Andeja ennen eurooppalaisten tuloa. Inkojen valtakausi kesti vain parisataa vuotta. Ennen heitä alueella eli vuosituhansien ajan lukuisia muita jännittäviä kansoja ja valtakuntia.

Nykyisin Perun yhteiskunta on hyvin jakaantunut. Pieni osa ihmisistä on rikkaita. He elävät aivan samalla tavalla kuin rikkaat missä tahansa muualla maailmassa: on nettiyhteydet, tavarataloja, kahviloita, ruokakauppoja, hyvät koulut ja harrastukset. Monilla on kodinhoitaja laittamassa ruuat ja hoitamassa lapsia. Suurin osa perulaisista on kuitenkin köyhiä. Maaseudulla on kyllä kouluja ja sähköä, eikä nälänhätää ole. Terveystieteiden huolto on kuitenkin monelle liian kallista eikä juomavesi tule hanasta kääntämällä. Nuoret eivät voi valita ammattiaan. Jo pienestä pitäen on tehtävä sitä työtä, mitä on tarjolla. Opiskeluun ei todellakaan ole varaa, saati matkusteluun tai tavarapaljouteen. Eniten minua mietitytti Perussa se, etteivät rikkaat ja köyhät välttämättä koskaan edes tapaa toisiaan. Yhteistä peruskoulua tai armeijaa ei ole, ja asuinalueet ovat kaukana toisistaan. Niinpä rikkaat ja köyhät eivät useinkaan tiedä toistensa elämästä mitään. Surullista tässä on se, että ihminen helposti pelkää sitä, mitä ei tunne. Poliiseilla tuota turvattomuuden tunnetta on mahdoton poistaa.

Fantastista sirkusta

Vietin alkuvuonna muutaman kuukauden Perussa tekemässä opintoihini kuuluvaa työharjoittelua. Se oli valosuunnittelu teatterin parissa, mutta minua kiinnosti myös perulainen sirkus. Matkoillani pikkukaupungeissa näin teltoja siellä täällä, mutta kulkuneuvot ohittivat ne nopeasti, enkä koskaan löytänyt teltoja uudestaan. Aloin kysellä kaikilta tuttaviltani sirkuksesta. Pitkään aikaan kukaan ei osannut vastata juuri mitään. Lopulta eräs kaverini muisti, että hänen kaverillaan on joku sirkus jossain. Sen enempää hän ei tiennyt, mutta sain kuitenkin Rodrigo Zallesin yhteystiedot.

Kului vielä yli kuukausi ja pari telttaa ennenkuin vihdoinkin tapasin Rodrigon. No, sirkus ei ollut hänen vaan hän oli sirkuksen, mutta ei juututa yksityiskohtiin. Fantástica Circo

oli yksi ehdottomasti mielenkiintoisimmista asioista koko matkan aikana.

Fantástica Circo koostuu sirkuksen, teatterin ja musiikin ammattilaisista. Se järjestää työpajoja Perun pääkaupungissa Limassa köyhien alueiden lapsille. Työpajat ovat ilmaisia, ja opettajat tekevät vapaaehtoistyötä. Fantástica Circo on saanut avustuksia hyväntekeväisyysjärjestöiltä ja isommat tapahtumat järjestetään talkoilla.

Idea oli alunperin jonglööri Sandro Gamarran. Hän kokosi ympärilleen ihmisiä, jotka halusivat oman uransa lisäksi tehdä jotain merkittävää muiden hyväksi. Jongleeraaja ja muusikko Rodrigo on yksi heistä. Tutustuin myös Fantástica Circon tuottajaan Celeste Zeñaan. Hän kertoi alunperin aikoneensa vain valokuvata projektia. Teatteriohjaaja-näyttelijä Ricardo Delgado ei ollut ennen ollut missään tekemisissä sirkuksen kanssa eikä ohjannut lapsia ja nuoria. Yhteiskunnallinen teatteri oli hänelle tärkeää, ja siksi Sandron projekti kiinnosti häntä. Nyt Ricardo opettaa teatteritaitoja ja ohjaa esitykset.

Loppuvuonna 2005 tapahtui onneton käänne. Sandron saama lääkitys epäonnistui. Hän vajosi koomaan, josta ei ole enää herännyt. Hän on elossa, mutta poissa. Celeste kertoi minulle, että muut Fantástica Circon jäsenet olivat järkyttyneitä, mutta samalla he tajusivat, että heidän olisi jatkettava Sandron aloittamaa työtä. Celestestä tuli tuottaja ja tiedottaja. Ricardo huomasi yhtäkkiä olevansa sirkustirehtööri. Kaikki suunnitelmat ja yhteydet olivat Sandron päässä. Onneksi olemassa olivat myös nuoret, joiden kanssa oli juuri aloitettu työpaja La Victorian kaupunginosassa. Opettajat eivät voineet hylätä heitä, joten sirkuksen pyörittäminen oli pakko opetella.

La Victoria

Kun tapasin porukan maaliskuussa, La Victorian työpaja oli juuri loppumassa. La Victoria on asuinalue melko lähellä Liman keskustaa. Sitä pidetään vaarallisena rikollisuuden ja väkivallan takia. Ihan kaikkein köyhintä seutua se ei ole. Nuorisolla ei kuitenkaan ole paljon odottamista tulevaisuudeltaan. Työpaja oli alkanut elokuussa, jolloin sen oli aloittanut 30 teini-ikäistä nuorta. Osa nuorista oli ollut Sandron oppilaana jo aiemmin, mutta osalle kaikki oli uutta. Maaliskuussa heistä oli jäljellä sitkeimmät, kolme tyttöä ja kymmenen poikaa. Työpajassa oli työskennellyt aiemmin mainittujen opettajien lisäksi Violette (trapetsi), Mosi (tasapaino) ja Augusto (jongleeraus), joita en tavannut.

Kaikki nuoret näyttivät opetelleen useita eri taitoja, myös musiikkia. Olen usein kuullut sanottavan, että yhden ihmisen on mahdollista hallita vain paria taitoa hyvin, ja siksi niihin pitäisi keskittyä. Kysyin Rodrigon mielipidettä väitteeseen. Hän kertoi, että aluksi La Victorian nuoret olivat halunneet kokeilla kaikkia tekniikoita, kun heille tarjottiin siihen mahdollisuus. Pikku hiljaa he olivat keskittyneet enemmän ja enemmän tekniikoihin, joissa huomasivat olevansa hyviä. Jotkut hallitsevat nyt useita tekniikoita, jotkut vähemmän. Sirkus ei tule olemaan nuorten ammatti, joten miksi rajoittaa? Tavoitteet ovat paljon laajemmalla.

Työpajan avulla nuorten usko omiin taitoihinsa ja mahdollisuuksiinsa kasvaa. He näkevät, että elämän suuntaa on mahdollista muuttaa, että yhteiskunnan asettamat lasikatot ovat rikottavissa. He saavat lisää itseluottamusta ja esiintymisvarmuutta. Nuorten vanhemmatkin ovat ilokseen huomanneet tämän muutoksen, kertoi Rodrigo.

Näistä taidoista on hyötyä kaikissa ammateissa. Ehkä joku nuorista voi jatkaa sirkusammattilaisena, mutta useimpien tulevaisuus on jossain muualla.

Työpajan lopuksi nuoriso pääsi esittämään taitonsa koko naapurustolle. La Victoriassa ei juuri järjestetä kulttuuritilaisuuksia, joten nuorten esitys oli jotain poikkeuksellista. Työpajaa oli pidetty nuorten koulun sisäpihalla, ja sinne Cole-niminen esityskin tehtiin. Fantástica Circo oli suhteillaan saanut hankituksi kolme katsomoelementtiä, bändin ja valotekniikkaa. Kaikki tehtiin vapaaehtoisvoimin. Nuoret eivät ole ennen tätä projektia esiintyneet. Celeste kertoi heidän olleen aluksi hyvin ujoja, jopa valokuvaaminen jännitti heitä. Kun tapasin nuoret, ei ujoudesta ollut enää jälkeäkään. Loppunäytös antoi nuorille myös maistiaisen esiintyjän arjesta. Vaikka televisio uskottelisi mitä, on esiintyjän ammatissa tehtävä paljon töitä. Toisaalta on palkitsevaa kohdata yleisö ja antaa heille hieno kokemus.

Kenraaliharjoitus

Kun lähdimme mieheni kanssa Liman hienostokaupunginosasta Colen kenraaliharjoitukseen, taksikuskikin varoitti meitä La Victorian vaarallisuudesta. Kadulla ehkä arveluttikin vähän, sillä meidät kyllä erotti ulkomaalaisiksi kilometrin päähän. Mutta heti, kun pääsimme sirkuslaisten pariin, kaikki sellainen katosi. Nuoret lämmittelivät välineillään. Osa oli hyvin uteliaita, kyselivät meiltä kaikenlaista. Koko porukka, ohjaajat mukaan lukien, oli ihmeissään ja ihastunut ajatuksesta että Suomessa on kokonainen nuorisosirkusLIITTO ja LEHTI, joka on omistettu tälle työlle. Perussa se on kaukainen haave. Celestekin tiesi vain yhden ryhmän, joka on aiemmin tehnyt sosiaalista sirkusta.

Kun sirkukseen liitetyt mielikuvat ovat kirkastuneet, on sirkuskasvatus lisääntynyt Perussa viime vuosina. Lapsille järjestetään sirkuskerhoja koko ajan enemmän, mutta maksullisiin kerhoihin on varaa vain perheillä, joilla on ylimääräistä rahaa. Esiintyviä ammattilaisia on vähän. He ovat oppineet työnsä sukuperintönä, itseopiskelulla tai ulkomailla. Fantástica Circon ohjaajat kertoivat, että sirkusten esityskausi on talvella, eli meikäläisen kesän aikana. Esiintyvät ryhmät tulevat enimmäkseen ulkomailta ja perulaisetkin ryhmät ovat maassa vain muutaman kuukauden vuodessa.

Colen aiheena on koulu ja nuorten jokapäiväinen arki. Koulu on hyödyllinen, mutta kaipaa reippaita uudistuksia. Julkiset koulut ovat vanhanaikaisia, jäykkiä ja opettajien ammattitaito huonoa. Siksi kaikki joilla on varaa, menevät yksityiseen kouluun. La Victorian koulut eivät anna lapsille sitä, mitä nämä tarvitsevat. Cole on lähes sanaton esitys. Siinä on tanssillisia ja musiikillisia pätkiä. Teemoja näytellään esiin miimillä. Lavasteena on tietenkin oikea koulurakennus ja sen betoniaidan takaa siintävät Liman pölyiset maisemat. Minun huomioni vei suuri vesitankki, jonka kyljessä luki "modernización educativa", koulutuksen modernisointi. Se oli oiva tausta trapetsinumeroille. Esityspaikka oli aiheeseen nähden loistava.

Katsoimme kaksi keskittynyttä läpimenoa. Riehuajat ovat tosiaan karsiutuneet ryhmästä. Ricardo on aika ankara, sanoi Celeste. Myöhästyä ei saa ja kuunnella täytyy. Kun nuoret olivat olleet hankalia, olivat opettajat maininneet, mitä maksaisi viiden ammattilaisen, välineiden ja katsomoiden saaminen käyttöön normaalisti. Tämä oli

hiljentänyt porukan. Tilaisuus on ainutlaatuinen. Rodrigon mukaan tämä työpaja eroaa hänen muista opetuskeikoistaan siinä, että La Victoriassa oppilaat ovat hyvin määrätietoisia. Tavallisissa, vanhempien kustantamissa pajoissa kaikkia ei edes kiinnosta oppia.

Kaksi koiraa palloili kentällä jaloissa. Kukaan ei tiedä kenen ne ovat, eivätkä ne usko komennusta. Ohikulkijoita jäi katselemaan, ja pari äitiä seurasi harjoituksia. Pikkutyttö lyöttäytyi seuraamme tutkimaan Teron kameraa. Hän on kuulemma talonmiehen tytär Fatima, joka on seurannut työpajaa alusta asti. Olisi hän halunnut osallistua itsekin, mutta on vielä liian pieni. Niinpä hänestä on tullut sirkuksen maskotti, joka on aina kaikkialla ja tietää kaiken. Turvallisuussyistä lähdimme Teron kanssa pois auringon laskiessa (täytyy myöntää, että pelkäsimme pimeää), mutta sirkuslaiset jäivät vielä harjoittelemaan.

Ensi-ilta

Kaksi päivää myöhemmin on ensi-ilta. Myös Perussa asuva serkkuni tulee meidän mukaamme, vaikka hänen poikakaverinsa jää kotiin seudun vaarallisuuden vuoksi. Onko tämä vaara todellista, me mietimme. Emme voi tietää, koska emme tunne vielä maata. Olemme mielestäni myöhässä. Olisin halunnut nähdä ensi-iltaa edeltävän kaaoksen. Koululla Celeste nostelee viimeisiä valokuvia luokkahuoneen seinille näyttelyksi. Hienoja kuvakulmia ja -kokoja nuorisosta. Luokan seinien opiskelemaan innostavat tekstit yhdistyvät kuviin hauskasti. Pahan näköinen poissaololista täydensi vaikutelmaa. Huoleni valmistelujen missaamisesta on aiheeton. Esitys alkaa melkein tunnin myöhemmin kuin oli ilmoitettu. Ei kukaan, ei esiintyjät eivätkä katsojat ole valmiita aiemmin. Perun teattereissa normaali viive on ollut 15 minuuttia. Kaikki kuitenkin tuntuvat tietävän aikataulun, eikä kukaan ole hermostunut.

Kun yleisö tulee sisään, esiintyjät piiloutuvat näyttämöä ympäröivien värikkäiden kangasaitojen taakse. Niiden läpi näkyy, kun he kurkkivat yleisöä. Keitä on tullut? Ovatko ne tulleet, joita minä kutsuin? Katsomon penkeillä on punaiset samettityyny ja pienet selkänöjat, mukavaa. Kattoa ei tarvita, koska ilma on aina lämmin eikä koskaan sada. Vasta kävelemään oppinut pikkupoika tepastelee näyttämöllä värivaloissa vilkkuvissa lenkkareissaan. Hän kompastuu trapetsin alla olevaan hiekkakasaan. Äiti juoksee kantamaan itkevän pojan turvaan. Katsomossa selataan La Republica-lehteä, jossa tänään oli iso ja komea juttu esityksestä. Vanhemmat ovat ylpeitä nuorisostaan. Sunnuntaina toisessakin arvostetussa lehdessä olisi juttu heistä. Kun näkevät minun tekevän muistiinpanoja, äidit kysyvät minne kirjoitan. Suomeen. Lähetän sitten nuorille näyttekappaleet Pyramidista. Äidit nyökkailevät, hyvä. Fatima tulee taas luoksemme. Hän istuu hiljaa. Yritän jutella, ja tyttö jopa ymmärtää minun huonoa espanjaani. Esityksen jälkeen näen, kun hän hyppää esiintyjätyttöjen reppuselkään ja riehuu nuorison mukana. Hän ei puhu paljoa, mutta näkee kaiken.

Bändi hiljenee ja siirtyy esiintyjien luo näyttämön taakse. Kaikki kokoontuvat piiriin, tsemppaavat toisiaan. Pitkä prosessi alkaa olla lopussa. Yhteishuuto, pari salamavalon välkähdystä. He ovat valmiita. Yleisö taputtaa. Tulkaa jo.

Esiintyjät marssivat koulupuvuissa ankaran musiikin tahdissa aamunavaukseen.

Kaikilla ei meinaa pokka pitää, vaikka nimenomaan tätä harjoiteltiin. On oltava vakava ja kivikasvoinen. Aamunavauskuviot keskeytyvät villiin pyramidisessioon. Luisalla on uskomaton hymy pyramidin päällä. Kun palataan jäykkään riviin, valo muuttuu ja esiintyjät näkyvät vain kasvottomina hahmoina muodostelmissa. Yleisö syttyy heti mukaan ja antaa väliaplodeja.

Seuraava numero on nuoren vihaisen miehen diablo. Jonathan jännittää vähän ja hermostuu pienistä virheistään. Tai ehkä se kuului rooliin.

Kolme poikaa kantaa tuolit vinoriviin. Bändistä heitellään heille kysymyksiä. Kuka löysi Amerikan? Montako sitä ja montako tuota? Vastaukset jongleerataan. Oky, Myzael ja Chicho ovat rauhallisia ja kaikki sujuu. Jokaisella on lyhyt soolo, sitten he vastaavat yhdessä kysymyksiin ensin kolmella, neljällä ja lopulta viidellä pallolla. Varsinkin Chicho loistaa. Hän on varma osaamisestaan. Projisoinnin kuvat tukevat koulumaisia kysymyksiä. Joku pojista pudottaa pallot, mutta pelastaa kämmin taidokkaasti flirttaamalla yleisön kanssa. Numeron lopuksi pojat nakkaavat kaikki pallot ilmaan ja juoksevat pois. Myzael jähmettyy lavalle kauhuissaan. Hän ei tiedä vastauksia, tulkitsen. Yleisö on riemuissaan. Kaverit raahaavat hänet pois.

Kaksoset Luisa ja Anita ajelevat yksipyöräisillä pienet ympyrät seuraajaheittimen valossa. Ei kovin sulavaa, tämä on ehkä vain pakollinen intro. Joka tapauksessa yksipyörät ovat nyt paljon sujuvampia kuin harjoituksissa, sillä tytöt ovat tosissaan. Heillä on kiiltävää hilettä hiuksissa, esityksen ainoa kimaltava elementti. Musiikki tukee tätä pientä taikaa nuhrun keskellä. Koulupuvut ja tyttöjen nyt käyttämät jumppapuvut ovat yhtä nuhruisia kuin oikeassakin elämässä. Välike yksipyöräisten ja trapetsin välillä tuntuu pitkältä, sillä eleet ovat liian pieniä sanattomaan esitykseen. José ja Lucho tulevat esiin, José korkealla yksipyörällä. Hän on niin keskittynyt, että yleisökontakti unohtuu. Tyttöjen trapetsi on mielestäni vähän vaisu. Numeron lopuksi pojat alkavat kiusata trapetsilla edelleen olevia tyttöjä. He kiipeävät sekaan ja seuraa yleinen riehuminen neljän hengen voimin. Se on hauska ja vahva, vaikkei olekaan teknisesti oikeaoppinen. Muut putoavat, Anita jää yksin nukkumaan trapetsille.

Esityksen kohokohta. Myzael makoilee läksyjen ääressä. Nopea kuljetus, jolla aiheeseen yhdistetään diablo. Pojalla on loistava suhde yleisöön ja musiikkiin. Samoin pari minimaalista kämmiä otetaan osaksi esitystä. Nautin esiintyjän varmuudesta ja ammattitaidosta. Onko hän esiintynyt aiemmin?

Kolme poikaa kulkee tiukkaa nuoraa päästä päähän. Projisointi vahvistaa oletukseni, että nuora kuvaa elämässä selviytymistä. Toiset putoavat, toiset tasapainottelevat onnistuneesti. Chicho, joka loisti kolmen jonkassa ei nyt onnistu millään. Hän yrittää kymmenen kertaa. Yleisö ei tue yritystä, vaan taputtaa laimeasti lohdutukseksi epäonnistumisille. Väärin päin, ajattelen. Pitäisi kannustaa uuteen yritykseen. Poika yrittää pyytää yleisöltä tukea, mutta se ei lähde käyntiin. Bändi auttaa välillä rytmillä, välillä hiljaisuudella. Chicho ei pääse nuoraa läpi. Onneksi taustalla oli vertauskuva, nyt se jää mieleen todella vahvana.

Hellen, Lucho ja Alejandro maleksivat läksykirjojen parissa. Alussa on pieni teatterillinen osuus tyttöjen ja poikien suhteesta. Se toimii kohtuullisesti, sillä esiintyjät

osaavat käyttää ilmeitään riittävän suuresti. Lucho jatkaa sikarilaatikkonumeroon. Se sujuu epävarmasti, mutta poika ei hermostu. Siitä pisteet. Lopuksi Alejandro ja Hellen liittyvät joukkoon. Kolmikon yhteinen palikkanumero oli jo varmempi. Saivat tukea toisiltaan.

Muutamassa muussakin numerossa on esillä tyttöjen ja poikien heräävät suhteet ja hakeutuminen toisiaan kohti. Seuraavaksi tuleva Anitan ja Okyn paritrapetsi on rauhallinen. Anitalla ei ole aivan yhtä paljon voimaa kuin Okyllä. Heidän keskinäinen luottamuksensa kuitenkin näkyy, ja numero on kaunis ja siisti. Se saa merkityksellisen taustan Liman rähjästä, pyykkinaruista katoilla ja pilvisestä taivaasta, joka ei koskaan sada vettä.

Vaihdot eri numeroiden välillä on tehty siirtämällä katsojan huomio valon ja liikkeen avulla. Edellinen loppuu tyylikkäästi johonkin liikepisteeseen, ja seuraava alkaa saman tien. Kun katsojat ovat jo kiinnittyneitä seuraavaan numeroon, voi edellinen poistua näkyvistä nopeasti mutta huomaamattomasti. Ohjaus on tässä suhteessa hyvin terävää, ja valot auttavat ratkaisevasti. Sirkus on minulle uutta, teatteria olen tehnyt jo kauan. Pidän tällaisesta teatterimaisesta karuudesta. Kiitosten kalastelu joka tempun jälkeen vaivaannuttaa minua.

Kolmen pojan renkaat ja passaus toimii nyt huomattavasti paremmin kuin harjoituksissa. Heillä on hauskaa. Toiminta selittyy ja numerosta tulee selkeämmin osa esitystä. Klovneria vaatii yleisön läsnäoloa, kai sitä on vaikea harjoitella ilman. Lopussa pojat nostavat renkaat pyhimyksen kehiksi pänsä päälle. Opettaja on tulossa luokkaan. Yleisö tajuaa heti tämän viittauksen.

Pienikokoinen Pierre hyppii ensin trapetsin alla, hän ei yllä tarttumaan siihen. Katsoja luulee, että Oky tulee auttamaan isompana, mutta vielä mitä. Hän hyppää itse trapetsille, ja jättää Pierren maahan. Pierre keksii kuitenkin keinon, jolla saa kiinni toisesta pojasta, kiipeää tätä pitkin ylös ja lopulta onnistuu jopa häätämään isomman pois. Hän mahtailee yleisölle, esittää olevansa voimakkain kaikista.

Esityksen loppu lähestyy. Luokkahuonekohtauksessa nuoret juonittelevat ja yllyttävät Okyn ja Chichon tappeluun. Se tehdään keiloilla. Taas pojat osaavat pienillä yksityiskohdilla ilmaista vahvasti ja ymmärrettävästi. Muut soittavat cajon-rumpua. Se näyttää linnunpöntöltä, jonka päällä istutaan ja rummutetaan käsin. Chicho on takaisin omassa elementissään, ei pienintäkään virhettä. Numero koostuu poikien nopeista sooloista, joilla he kilpailevat keskenään ja yrittävät viedä tilaa toisiltaan. Loppu on passausta.

Lucho tekee vielä yksinäisen trapetsin. Ihailen esiintymisen rauhaa ja näyn runollisuutta. Kun yleisön suosiota ei tarvitse kalastella joka välissä, pystyy esiintyjä keskittymään ilmaisuun. Numero on hyvin surumielinen. Taustalla ovat taas Liman katot. Täällä rakennukset eivät ole koskaan valmiita. Aina kun yksi kerros valmistuu, jätetään sen katolle tukiraudat valmiiksi odottamaan sitä hetkeä, että on varaa rakentaa seuraava kerros. Kattojen piikit tekevät maisemasta vaarallisen oloisen, sillä pojan hahmo on ilmassa niiden yläpuolella. Miksi Suomessa pojat niin harvoin tekevät trapetsia?

Trapetsin jälkeen syntyy pieni hälinä, kun pojat kilpailevat tyttöjen huomiosta. Pierre, joka oli mahtailut trapetsilla, näyttää voittavan. Kaikki kokoontuvat nuoran ympärille, ja kannustavat Josén viimeiseen tasapainonumeroon. Se näyttää taas vaikealta, mutta pääasiat onnistuvat.

Kiitosten jälkeen alkaa isompi hälinä. Tiedän tunteen, kun ensi-illan jälkeen on saatava koskettaa jokaista, joka oli mukana yhteisessä teoksessa. Jotain on myös muuttunut. Nuoret tuntuvat vahvemmilta ja itsevarmemmilta kuin aiemmin. Ehkä selviytyminen ensimmäisestä esiintymisestä ihan oikeissa valoissa ja oikean katsomon edessä oli kynnys, jonka jälkeen jotain tärkeää on kiinnittynyt heihin. Ennen esitystä he tuntuivat jännityksessään hyvin nuorilta. Nyt he ovat vanhemman oloisia. Fiilistä on vaikea kuvata, mutta luulen, että sirkusopettajat tunnistavat sen.

Kaikki kyvät halaamassa meitäkin ja me kiitämme esityksestä. Katsomme, kun lauma kerääntyy vähitellen kokoon ja lähtee juhlimaan. Meidän on odotettava koulun sisäpihalla taksia. On jo pimeää ja kadulle meneminen arveluttaa. Vahtimestarikin (Fatiman isä?) on huolissaan puolestamme. Hän turvaa kolmen metrin reittimme ovelta taksille. Huvittaisi, elleivät vahtimestarin ja kuskin ilmeet olisi niin vakavia. Kuski on hämmästynyt saadessaan meidät kyytiin. Serkkuni näyttää eniten perulaiselta ja puhuu espanjaa äidinkielenään, joten kuski tenttaa häneltä miten ihmeessä olemme joutuneet La Victoriaan. Kuski kertoilee kaupunginosan menneisyydestä. Koulu oli ollut arvostettu opettajankoulutuslaitos ennen kuin siirtolaisvirrat ylikansoittivat alueen, eikä kaikille enää riittänyt tilaa kunnon elämään.

Huaycan

Colen ensi-illan jälkeen matkustelin taas pari viikkoa eri puolilla Perua. Tapasin Fantástica Circon porukat viimeisen kerran juuri ennen paluutani Suomeen. Celeste kutsui meidät katsomaan uuden projektin työpajaa. Tällä kertaa paikkana oli Huaycan, joka on paljon kauempana Liman laitamalla. Matka sinne kesti sirkukselle vuokratulla pikkubussilla yli tunnin. Noukimme mukaan opettajat Ricardon, Rodrigon ja Aguston – ja ilokseni La Victorian Chichon, Luchon, Myzaelin ja Okyn. He eivät ole enää oppilaita, vaan apuopettajia. Myös Hellen on yleensä mukana, tänään hän ei päässyt. Celeste kertoi, että Colea oli ensi-illan jälkeen esitetty täysille katsomoille. Opettajat ja vanhemmat olivat ylpeitä nuorista, ja esiintyjät saivat tietenkin loistavan kokemuksen.

Yhtäkkiä näimme liikennevaloissa kolme pikkupoikaa, jotka jongleerasivat sitruunoilla. Se on Limassa yleistä, lapset tienaa rahaa myymällä pikkutavaroita tai tekemällä temppuja liikenteen seassa. Pitkään ajattelin, että näistä katusirkustelijoista tulee tämän juttuni aihe, kun en mitään muuta sirkusta ollut löytänyt. No, bussissa nousi kuitenkin häly. La Victorian pojat yllyttivät pikkupoikia näyttämään parhaat temppunsa. "Näytä minulle kolme! Meneekö neljä?" Palkkioksi kadun pojat saivat – eivät rahaa vaan jokaiselle niin monta oikeaa jonkkapalloa, kuin kukin oli saanut pysymään ilmassa.

Huaycan on vielä ankarampaa seutua lapsille kuin La Victoria. Asuinalue on nuori, se on syntynyt spontaanisti, ilman kaupunkisuunnittelua muuttovirtojen myötä. Lasten vanhemmat ovat eri puolilta Perua. Kaupunki-infrastruktuuri ei ole pysynyt väestön

kasvun mukana. Koulua käydään kahdessa vuorossa. Monet Huaycanin lapsista joutuvat tekemään töitä perheensä elättämiseksi. Sirkuksen avulla heille pyritään näyttämään, että heillä on oikeus myös leikkiä ja nauttia omasta taitavuudestaan.

Projekti Huaycanissa on ollut käynnissä viisi viikkoa, kerran tai kaksi viikossa. Tämä projekti kestää vain pari kuukautta. Fantastica Circo on saanut sitä varten lisää rahoitusta. Nyt opettajille voidaan maksaa vähän. Rahalla on tietenkin ostettu myös lisää sirkusvälineitä.

Huaycanin työpajan lapset ovat nuorempia kuin La Victoriassa. Arvioin, että he ovat suunnilleen kymmenvuotiaita. Heitä on paljon, lähemmäs 50. Ilahdun, kun huomaa, että puolet on tyttöjä. Muutama pikkusisko tai pikkuveli on näköjään tullut isomman perässä.

Celeste kertoo, että aluksi Huaycanin lapsille opetettiin, miten tehdään itse oma jonkkapallo. Kun ensimmäiset näistä palloista alkoivat hajota, keksivät lapset omatoimisesti uusia materiaaleja. Viimeisimmillä kerroilla lapsille on jaettu valmiita palloja. Tapaamisten lisäksi heidän odotetaan treenavan omalla ajallaan. Tätä varten heille on monistettu opasvihkosta. Lapset saavat lisää palloja sitä mukaa, kun he hallitsevat entiset. Koska muut välineet ovat liian kalliita ja aikaa on vähän, opetetaan tässä projektissa vain jongleerausta palloilla ja diabololla.

Sirkustaitojen lisäksi lapset oppivat pieniä, mutta tärkeitä selviytymistaitoja. Fantástica Circo tarjoaa lyhyinä treenipäivinä aamupalan ja pitkinä päivinä sen lisäksi lounaan. Näiden yhteydessä opetetaan, että kädet on pestävä harjoittelun ja syömisen välillä. Ruokailusta syntyvät roskat on kerättävä roskikseen. Ruualla ei leikitä, ja kun ruuan jakaa tasan, sitä riittää kaikille. Ei tarvitse tapella. Celesten mukaan väkivaltainen ympäristö on jo ehtinyt opettaa lapsille väkivaltaisia ratkaisukeinoja ongelmaan kuin ongelmaan. Tätä karua oppia Fantástica Circo yrittää pehmentää. Jokaisen opetustapaamisen aluksi myös siivotaan luokka ja järjestetään pulpetit rinkiin, jotta kaikki näkevät toisensa.

Ruokailun ja alkukeskustelun jälkeen lapset jaetaan ryhmiin taitojen mukaan. Pienimmät aloittavat yhdellä pallolla. Kun se pysyy hallussa ja rytmissä, saa mukaan toisen ja sitten kolmannen. Kolmella pallolla harjoitellaan erilaisia sarjoja. Pari eniten itsekseen treenannutta saa palkkioksi kosketuksen neljänteen palloon. Muutama harjoittelee diabololla. Ne ovat paikallista tuotantoa, valmistettu La Victoriassa.

Tapaamisen lopuksi pidetään katselmus taitojen edistymisestä. Tällöin muiden on opittava olemaan hiljaa ja kunnioittamaan esiintyjien keskittymistä. Katselmuksen aikana ohjaaja Ricardo antaa lapsille läksyjä: teidän ryhmä harjoittelee viikolla keskenään tuota ja tuota. Viikkoharjoitusten vastuulliseksi vetäjäksi nimetään joku lapsista. Ne, jotka ovat säännöllisesti läsnä, saavat siitä palkkion. Ensi viikolla ryhmä lähtee tapaamaan muita Fantástica Circon lapsioppilaita toisaalle Limaan. Matka on ilmainen, ja siihen sisältyy ruuat ja käynti uimarannalla.

La Victorian nuoret ovat elementissään pienempien lasten parissa. He ovat rauhallisia, taitavia, lempeitä. Itseluottamus näkyy ryhdissä. He komentavat nuorempia keskittymään, katsomaan toistensa suorituksia ja pelaamaan yhteen. Ja pienemmät

ihailevat heitä, syystä. Kontrasti Colen ensi-illan esijännitykseen on suuri. Niille, jotka ovat tänne asti päässeet, tämä on varmasti yksi hyvin tärkeä etappi. Se, että osaa opettaa taitoaan eteenpäin moninkertaistaa taidon arvon. Samalla kun he opettavat pienempiä, he tunnistavat ehkä myös oman projektinsa alun kaaoksen ja hitaan prosessin, jonka aikana keskittymiskyky ja yhteistyötaidot kasvoivat. Celeste nauroi, että nyt hän on kuullut La Victorian nuorten suusta sellaisenkin lauseen, että opettajaa kannattaa kuunnella.

Ota yhteyttä

Tätä kirjoittaessa Huaycanin lapset ovat juuri pitäneet loppunäytöksensä. Fantástica Circo jatkaa työtään. Jos joku Suomen sirkuslaisista sattuisi suunnittelemaan Etelä-Amerikan matkaa, kannattaa ottaa yhteyttä Celesteen tai Rodrigoon. Molemmat puhuvat englantia. He olisivat myös kiinnostuneita kuulemaan sirkuskasvatuksesta ja etenkin sosiaalisesta sirkustyöstä muualla maailmassa. SNSL:n toimistolta voi lainata Celesten kuvaaman valokuvanäyttelyn Fantástica Circon vaiheista, jos keksii sille sopivan tilaisuuden ja paikan. Sehän oli esillä sirkusfestareilla Wiljामissa, mutta ansaitsisi vielä lisää näkyvyyttä. Näyttelyn mahdollisti Roifoto, joka vedosti kuvat ilmaiseksi. Kiitos! Kuvia voi myös ostaa, hintana vaikkapa netin kautta ostettu ja Fantástica Circolle osoitettu sirkusväline tai opetusmateriaali.

Lisää kuvia löytyy netistä osoitteesta spaces.msn.com/fantasticacirco. Fantástica Circolle voi laittaa sähköpostia osoitteeseen [poistettu nettiversiosta] ja Celesten ja Rodrigon yhteystiedot saa kirjoittajalta tai SNSL:n toimistolta. Kiitän Celesteä, Rodrigoa ja Ricardoa ajasta, opastuksesta ja haastatteluista.

Colen esiintyjät

Luis "Lucho" Belleza - sikarilaatikot, trapetsi
Ricardo Bernal - renkaat
Pierre Cruzado - paritrapetsi
Jonathan Inoñan - diabolo
Cristhoper "Chicho" López - jongleeraus, tiukka nuora
José Pacheco - korkea yksipyöräinen, tiukka nuora, renkaat
Ana Puente - yksipyöräinen, paritrapetsi
Luisa Puente - yksipyöräinen, paritrapetsi
Jimmy Sosa - tiukka nuora, renkaat
Hellen Tello - sikarilaatikot
Oky Uribe - jongleeraus, paritrapetsi, trapetsi
Myzael Valdivia - jongleeraus, diabolo
Alejandro Yaparraguirre - sikarilaatikot
kaikki - ryhmäakrobatia, cajon-rummut, ym.